

eeuwige kracht en goddelijkheid te zien in de dingen der schepping, die, met de harmonie van hun proporties, staan onder Zijn soevereiniteit.

Evenmin behoeven we omstandig toe te lichten, waarom we Plotinus' voorstelling van de schoone ziel een bedriegelijk idool achten.

Waarom zijn visio Dei, zijn schouwen van het hoogste Goed, zich zelfs niet in Christelijken zin laat denken. Dit alles is duidelijk genoeg.

Moeilijker is het punt dat meer de aesthetica in engeren zin raakt: is Plotinus' kritiek op de in zijn dagen gangbare schoonheidsleer niet juist?

Ten deele wel. De door hem bestreden, Stoïcijn-sche, definitie was eenzijdig georiënteerd naar de plastiek en bovendien oppervlakkig. We kunnen het slechts prijzen in Plotinus, dat hij niet tevreden was met het constateeren van meetbare harmonieën, maar, zich bevrijdend van het formalisme, zocht door te dringen tot het mysterie der schoonheid, dat door geen meetkunst zich laat vinden.

Hij heeft ook gelijk, als hij schoonheid meent te ontwaren in het niet-samengestelde of wat zich althans zoo aan ons oog of oor voordoet.

Het was vooral een verdienste, dat hij voor de schoonheidstheoretiek wijder perspectieven opende door hun aandacht te vragen voor het schoon der niet te lasten en te meten dingen.

Deze winst wordt evenwel door een misgreep terstond verspeeld: den levensband tusschen „de innerlijke idee" en uitwendige harmonie snijdt hij stuk, daardoor gene emanciperend en deze beroovend van haar beteekenis.

Dit is duidelijk te maken met zijn eigen, zeer gelukkig gekozen, voorbeeld van het afwisselend schoon en onschon menschelijk gelaat. Zijn opmerking verrast door haar juistheid. Alleen maar, het is een vergissing van Plotinus, dat de verhouding der lijnen (nog afgezien van de gelaats-teint) zichzelf steeds gelijk zou blijven. Dit geldt voor den bouw, maar rimpels, plooiën, groeven, vertrekkingen kunnen het lijnenspel verstoren. Daarmede vervalt het argument. Doch er is meer, en dit juist weersprekt zijn meening op het krachtigst. Die disharmonie der trekken vertoont zich inzonderheid, als door affecten of ondeugden de „harmonie" der ziel wordt gebroken.

We houden dus aan tweeërlei vast. Ten eerste, dat de harmonie, welke we waarnemen aan vele door ons schoon geachte dingen, niet los staat van die schoonheid, doch haar dient.

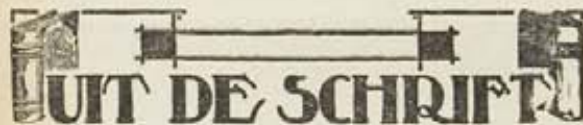
Ten tweede is er, behalve de harmonie van de zinlijke wereld, zulk eene, die slechts is waar te nemen met het geestelijk oog. Plotinus kent en erkent haar, maar begaat de fout ook haar bij zijn aesthetisch onderzoek te elimineeren. Nu is het zeer zeker waar, dat er overeenkomst kan bestaan tusschen onjuiste theorieën. Maar dit heft de schoonheid die er ligt in den samenhang van ware denkbeelden en een leven naar vasten koers volstrekt niet op. Volle harmonie is op het terrein der dwaling niet te vinden. Een geestelijke harmonie zoekt zich, dank zij de eenheid der schepping, in overeenkomstigen vorm te openbaren.

Intusschen, ook hier ligt de eenheid verbroken. Het is volstrekt niet gezegd, dat een „knap" en regelmatig gezicht een van binnen uit komende schoonheid weerspiegelt. Er is een meer uitwendige en een meer inwendige schoonheid, als we het zoo mogen uitdrukken. Men vergelijkte maar eens een „idealen" Grieksch kop met portretten, zooals Rembrandt ze schilderde naar grofbesneden model.

Het geloof in Christus, schoon in Zijn lijden en schoon in Zijn verheerlijking, doet ons het schoone zien in zijn samenhang en onderscheidenheid en bewaart zoowel voor formalistische beperktheid en uitwendigheid als voor expressivistische losbandigheden.

K.

R. J. D.

UIT DE SCHRIFT

Schapen Zijner hand.

Want Hij is onze God, en wij zijn het volk
Zijner weide, en de schapen Zijner hand.
Psalm 95:7 a.

Het is een der groote Israëlietische feestdagen; van alle kanten zijn de scharen samengestroomd naar den tempel. Reeds staat men klaar om in plechtigen optocht de voorhoven des HEEREN binnen te gaan, als een uit de scharen, aangegrepen door den plechtigen ernst van het oogeblik, de redenen ontvouwt, die Israël moeten nopen tot een dankzeggend naderen voor het aangezicht van den HEERE.

Een drietal redenen worden daartoe door dezen man uit de schare opgenoemd. Vooreerst, de geslacht is Israëls God een groot koning boyen, den: Hij regeert over al de machten, die door

de heidenen worden aangebeden, en die, ook al bestaan ze niet, door die aanbidding grooten invloed uitoefenen.

En de tweede reden is, dat de Allerhoogste God alles geschapen heeft en naar Zijn soverain welbehagen over dat alles gebiedt. Zijn heerschappij gaat van de diepste plaatsen der aarde tot aan de toppen der bergen: van Hem is zoowel de machtige zee als het vasteland.

En de derde reden — en dat is de voornaamste reden, wat de dichter laat zien door de opwekking om den tempel te Sion binnen te treden te herhalen — is, dat die geweldige God Israëls God is, die Allerhoogste God heeft Zich aan Israël gebonden. Die God, Die over alles regeert, aan Wien al het geschapene toebehoort, zorgt allereerst voor Israël. Uit alle volken der aarde heeft Hij Israël verkoren om Zijn zorg daarover uit te strekken. Zijn geweldige kracht aan te wenden in zijn belang. Zijn liefde aan hem te bewijzen: want Hij is onze God, en wij zijn het volk Zijner weide, en de schapen Zijner hand.

Wat gebruikt de dichter hier een prachtig beeld om de verhouding van den HEERE tegenover Israël af te beelden? Een herder, die voor zijn schapen zorgt! Een herder moet de schapen weide geven, een herder moet zijn schapen drenken, hen bewaren op het rechte pad, hen ook behoeden voor allerlei ramp en ongeval, een herder moet zijn schapen zelfs ten koste van zijn leven verdedigen, — hoe krachtiger de herder is, hoe veiliger de schapen zijn, hoe uitgestrekter gebied de herder bestrijken kan, hoe rijker weide de schapen hebben, hoe meer liefde er bij den herder is, uit des te meer gevaren zullen de schapen worden gered.

De HEERE is Israëls herder. Dan heeft Israël den machtigsten herder, die zich denken laat. Hij is immers de God der goden, wie kan zich tegen Hem verzetten. Hij is de groote God, wie kan Israël wat doen?

De HEERE is Israëls herder. Dan heeft Israël den rijksten herder, die zich denken laat: van Hem is alles: zeeën, landen, bergen, dalen. Hij kan het van alles voorzien, het heeft bij Hem nooit gebrek te vreezen.

De HEERE is Israëls herder: dan heeft het volk een herder, die het zeer bemint. Hoe trouw heeft de HEERE Zijn schapen geleid, hoe liefderijk voor Zijn schapen gezorgd, Israëls geschiedenis is één uitroep van de gadelooze liefde van dezen herder voor schapen, die toch o zoo vaak naar Hem niet wilden luisteren.

De HEERE is Israëls herder. We moeten dat ambtelijk verstaan. Herder is aanduiding van het konings-ambt — zooals een trouwe herder uitgaat en weide zoekt voor zijn kudde, zoo gaat de HEERE uit en zoekt land en ruimte voor Zijn volk, in rijkdom en overvloed.

* * *

Schapen Zijner hand. Ach, dat krachtige beeld van de Heilige Schrift hebben wij vaak verknood. We hebben er een idylle van gemaakt, een liefelijk tafereeltje, schapjes, die rustig grazen aan zachtens-kabbellende beekjes. Maar we hebben zoo vaak verloren de gedachte aan kracht, aan macht, we hebben verloren het zien naar den Herder Israëls als naar den Herder. Die in volle kracht spiedt naar de gevaren, die Zijn kudde kunnen bedreigen. Die op de vijanden toetreedt in Zijn majesteit en Die maakt, dat Zijn kudde weide vindt, al is ze omgeven door vijanden zonder tal.

Schapen Zijner hand. Denken wij dan eerst aan den grooten God, Die over alles regeert, en eeren wij Hem toch als den Allerhoogsten, Die zeer geducht is in vermogen. Komt, laat ons aanbidden, — de onderdaan, die zijn vorst iets afsmeeft — en nederbukken, — de mindere, die eerbiedig luistert, naar wat zijn heer zegt — laat ons knielen — de slaaf, die naar zijn heer ziet — voor den HEERE, die ons gemaakt heeft.

Schapen Zijner hand. Denken wij dan aan de groote voorrechten, die Hij ons schenkt. Wij, wij, mogen Zijn schapen zijn. Waarom wij en anderen niet?

Ons wil Hij zooveel geven — weide, bescherming, redding uit gevaren, ons leven leiden tot het einde toe. Ja, voor ons geeft Hij zichzelf in Zijn Zoon, die de groote Herder der schapen is geworden en Zijn kudde heeft gered door Zijn eigen bloed.

Schapen Zijner hand. Denken wij er ook aan, dat die Herder, Die zooveel vermag en alle vijanden weet te verslaan in Zijn niets-ontziende kracht, ook vergrinnen kan op de Zijnen, die niet naar Zijn wil doen en wie kan dan bestaan? Heden, zoo gij Zijn stem hoort, verhardt uw hart niet, zooals Zijn kudde deed te Meriba en te Massa in de woestijn en Hij heeft gezworen: Zoo zij in Mijn rust zullen ingaan!

M.

M. V. r.

KERKELUK LEVEN

De vergelijking in de gemeene-gratie-leer. (I.)

Over de leer der „algemeene genade" (of „gemeene gratie") is, men herinnert het zich wel, verschil van meening gerezen. Of men in betrekking tot dit punt een rustige bespreking elkander bij nader inzien weer zal helpen mogelijk maken, ja dan neen, valt nog niet te zeggen. Maar in elk geval kan het zijn nut hebben, zijn gedachten op dit punt te ordenen, ongeacht de onvoorziene omstandigheden, die de huidige kerkelijk-theologische situatie onder ons mogelijk maakt.

De vraag is daarbij van het eerste belang, welke methode men volgt, om tot een eenigszins omlinnde theorie te komen. Want niet alleen in wat men zegt of gelooft, komt uit, of men gereformeerd denkt, ja dan neen. Dat komt ook uit in de manier, waarop men denkt en tot een zeker resultaat komen wil. Niet alleen in onze denkresultaten, doch ook in onze denkmethode moeten we gereformeerd zijn. Iemand kan als wetenschappelijk werker of belijder zijn werk aanvatten met een schat van zuiver gereformeerde gedachten en leer-inhouden, en toch in het verder redeneeren op een bepaald punt een valsche methode volgen. Doet hij dat, dan komt hij uit, waar hij niet wezen wilde, of wordt onwillekeurig de oorzaak, dat anderen, die in zijn voetspoor gaan, en dezelfde redeneermethode volgen, „vreemd vuur op het altaar brengen", zonder dit ook maar in de verste verte bedoeld te hebben.

Zie ik het wel, dan is in menige redeneering, ter bepleiting van de gemeene gratie, vooral in den laatsten tijd, een weg gevolgd, een methode gebruikt, die niet juist is, en derhalve gevaarlijk.

* *

Voor al in den laatsten tijd, zeiden we.

Niet, dat het vroeger anders was. O neen, vroeger (d.w.z. bij onze vaders) was het minstens even erg, zoo niet erger, in het volgen van een verkeerde redeneermethode.

Maar inzake de algemeene-genade-kwestie heeft ons volk gewoonlijk zeer weinig interesse voor de leer en de argumentatie der vaders. Zijn belangstelling voor dit op zichzelf interessante thema is voornamelijk gewekt door den arbeid van Dr A. Kuyper; en deze heeft geen tijd gehad, naar wel aangenomen worden mag, voor een rustige kennismaking van wat de gereformeerden uit den eersten tijd hebben geleerd op dit punt. Vandaar, dat ons volk de gemeene-gratie-leer voornamelijk via dezen theoloog heeft leeren kennen; het stond daar dan ook steeds heel anders tegenover, dan tegen de leer der voldoening door Christus' offerande, of der verkiezing, of der rechtvaardigmaking etc. Zulke leerstukken waren er reeds bij het volk „ingeheld" vóór Dr Kuyper optrad; de leer der gemeene gratie daarentegen niet. Want het theoreem der algemeene of gemeene genade¹⁾ was volstrekt niet systematisch uitgewerkt bij de vaders. Feitelijk hadden zij het spoor, waarop heel schuchter de een of andere theoloog een gemeene-genade-wagen gezet had, laten doodloopen. Met de „vaders" bedoel ik hier ook hen, die van jonger datum zijn.

Feitelijk hadden de vaders — en hier denk ik zelfs aan de allerjongsten mede — nog een ander spoor laten doodloopen. Het spoor, waarop de vehikels der z.g. „natuurlijke theologie" (theologia naturalis) wachten op verdere expeditie, die inmiddels niet gekomen is.

Deze loop der dingen is volstrekt niet verwonderlijk. Ieder kan immers bij eenig nadenken verstaan, hoe het een met het ander samenhangt. Dat Gods algemeene genade werkt in het natuurlijke (en culturele) leven, en dat men ook buiten de kerk en de Schrift om heusche genade genieten kan, dat is een leer, die ten nauwste samenhangt met die der z.g. „natuurlijke theologie": dat men n.l. buiten de kerk en de Schrift om ook heusche kennis van God verwerven kan, een kennis, die min of meer in systeem te brengen zou zijn. Wie één van deze beide stukken aanvaardt, zal ook het andere licht met sympathie tegentreden. Daarentegen zal, wie critisch de konkrete voorgedragen theorieën op het ééne punt tegentreedt, ook inzake het tweede zich meer en meer gereserveerd betoonen.

En zulks met name, wat de denk- en redeneer- en bewijs-methode betreft.

Neen, de loop der dingen is niet verwonderlijk, voor wat de vaders betreft. Die vaders hebben de leer der „natuurlijke theologie" laten verkommen, en die der „(al)gemeene genade" tevens. Het één met het ander. Dat was logisch, onverschillig, of iemand zoo iets te bejammeren, dan wel te prijzen acht.

Feitelijk is de loop der dingen dan ook niet bij de vaders, doch meer speciaal bij ons zelf wat vreemd.

Ieder zal toegeven, dat wij, zoals we met z'n allen in den laatsten tijd grootgebracht zijn, het hoofd volgepropt gekregen hebben met gemeene-gratie-theorieën, maar zoo ongeveer niets ons hoorden inscherpen van de „natuurlijke theologie". Onze jongelingen hebben, althans in mijn tijd, hun gemeene-gratie-scholing gekregen; en de predikanten ook: wie leiding geven moest, die had bij Kuyper zelf na te lezen, wat den jongelingen met den paplepel ingegoten werd, — ze mogen me 't beeld

1) Er zijn theologen die tusschen algemeene en gemeene genade een vrij scherp onderscheid maken.

vergeven
jongeling
logie" gr
matische
dikant v
laatste d
„natuuri
causerie
kwestie o

En dez
„op zich
feit, dat
meer ov
„gemeene
verhoudi
hen net
bij ons
logia na
afzondere
leverd zij
afgedaan
nergens
nog best
voorloopi
sten tijd
de „theo
zonder o
aankomt
op de be
gelijk a
wijsheid
toegegeve
„letteren
„natuuri
staat dan
algemeen
lange na
is, wel o
onze opg
Achter
Kuyper.
dan mee
diens w
ontvange
beetje al
Dit all
om te vo
tijd ove
kwamen,
den. In
m.l. de l
verwerpe
de tegen
dan ook
klassieke
gratie he
hebben, c
staan, ju
in specu
meerden
loochende
een syste
leermeest
cerpten,
standiger
en den
ten kwac
Dit hee
waarop
gende ge
„factie-vo
pularisee
wordt. W
met ons
om Kuy
riseeren
Intusse
merkten.
lariseerin
Met na
gegeven
We wil
over spre

Kinderl
Van tij
en tijds
den loop
de versch
dat de la
steden al
Aan de
lijke red
merkinge
verklaard
vrijwel a
weegt, e
standighe
worden.
de vraag
de kerk
huwelijks
Dat all
enkele s
een verla
is het te
wordt te
Heilige S
Daar r
Er moet